

POGAJAJ BÓH

ČAS OPIS EVANGELSKICH SERBOW

7. číslo

Budyšin, julij 1970

Lětnik 20

Hrono na pražnik

Tohodla dyrbimy čim bóle swěru kedźbować na to slowo, kotraž slyšimy, zo njebychmy puća zmylili. Hebr. 2, 1

Praweho puća zmylić je njeprjajomne, haj strašne, wosebje hdyž sy w cuzbje, snano we wulkim lěsu; snano je woda abo bahno blisko; snano je husta čma. My znajemy wšela-ke bajki abo tež woprawdźite podawki ze žiwjenja, hdžež tajke zmylenje měješe zrudny kónc.

To je tu přirunanje za duchowne žiwjenje. Jako křescenjo wěmy wo wotryknjenym kóncu našeho pućowanja přez žiwjenje. To je wěčnosť. Tu smy hosćo, cuzbnicy, tam w swětle we Wótcowskim domje je naša prawa, wěrna domizna.

Našim starym bě runje lětni čas přirunanje za wěčnu krasnosť. Tak Pawoł Gerhardt w swojim znatym kěrļušu „Pój, wutroba, a wjesel so“ spěwa, hdyž je najprjedy lětnju rjanosć, pychu štomow a kwětkow a žiwjenje zwěrjatow wopisał: Ach, praju ja, hdyž, Božo, ty nam hižom jow tak rjany sy na tutej chudej zemi, što dóstać mam po tutej dnjach we twójich zlotych bydenjach so nam mjez jandželemi?

A što mjez Serbami njeby znal Zejlerjowe styskne prašenje a tróšćne wotmołwjenje?

Hdže, myslička, statok swój stajš, ty njeměra podróžnica? Tam horka, tam z radosću prajiš: Něk, něk sym ja spokojena!

Ważne pak je — a we tym leži napominanje našeho teksta —, zo njebychmy puća zmylili. Při tym jedne pomha, mjenujcy swěru kedźbować! Wězo dyrbi po puću w cuzbje kóždy kedźbować na pućniki a druge pokiwky. A my dyrbimy kedźbować na slowo, kotraž my slyšimy. Wono nam puć pokazuje a pomha, jónu k wotryknjenemu kóncu dońć. W modernym spěwje našeje młodžiny je to tak wuprajene:

Wzmi sej jako knihu z jězbnym planom za swoje žiwjenje Bibliju!

Bože slowo njesměmy jenož slyšeć kaž druge slowa tež, wono njeje jenož za nas „njewinowate wokřewjenje“. My mamy na njo swěru kedźbować a so po nim měć. Jakub to tak wupraj: „Budźće pak činjerjo slowa a nic jenož slyšerjo, zo njebyšće sami so zjebali!“ A to „čim bóle“, dokelž mamy sej přemyslować, zwotkel tute slowo přińdže, mjenujcy nic wot čłowjeskeho knjeza a krala, ale wot knjeza wšitkich knjezow a wot krala wšitkich kra-

Hodžina wuswobodženja

Dnja 29. haperleje běše 25 lět, zo buchu w Dachauje 32 tysac zajatych wuswobodzeni, mjez nimi 797 pólskich kaplanow. To běše wopomnje-nja hódna njezděla, hdyž aliěrowane wójska Dachau wuswobodźichu. Njezapomniće je so tutón džeň do wutrobow tych zapisał, kotřiž jón do-žiwichu. To běše džeň radostneho narodženja do noweho žiwjenja.

Ranje bě wětrojte a chłódně. Hwizdawka w lageru njewołaše na apel. Mužoj na stražnych wězach bjez zwučeneje stražliwosće a w nje-wěstoće. Na sčezorje při wrotach zma- wuje běla chorhoj, přeni posoł bliskeje swobody. Strašnu čišinu wo-čakowanja přetorhuje třělenje dalo-keje artilerieje. Hlód po swobodze postupuje do njeznatych mjezow. Bjez našeje wole džělaju naše mysle. Strach dusy radosć. W lageru je člo- wjek měł wěru, zo přińdže džeň wus- wobodženja a prawdosće. Tale wěra, tale tajna móc, je jeho při žiwjenju džeržela. Wón wšak njewědžeše, hdy- ton džeň přińdže.

Wokoło 17 hodž. kiwa stražnik na južnej wěži z bělym rubiškom. Lagerowa straža wotpožohi swoje brónje a zběha ruki na znamjo, zo so poda. Tuž so jewi hižo přeni wojak aliěrowanych wójskow. Wobronjeni wot stopy hač do hlowy wón zlochka kroči k wrotam, za nim druhi, třeci, džesaty. Začuwanje njesčerpliwosće předrěje brjohi. Jeći thóča so do duri a woknow, běža na apelowe městno, hromadža so před čakarnju. Čežka železna žerdž, kotraž je hač dotal zajatych wot swěta džělila, so woćini na přeco.

Přemóženi wupřestrěwamy ruki swojim wuswobodžerjam napřećiwu. Zběhamy jich na ramjenja.

Njesemy jich nad morjom hlówow.

Wołamy a plakamy z radosću:

Swoboda! Swoboda! Swoboda!

Z wołanjom a wyskanjom nima žanoho kónca.

Sekretar lagera mjenuje ličbu za- jatych a jich narodnosť.

Zajeći padaju sej wokoło šije.

Wokošuja so — a plakaju!

Mjetaju čapki k njebju a klakaju so k modlitwje.

Hodžina swobody bě přišla, w ko- trež stano so w ludžoch přeměnje- nja. Njewólnicy su zawěrnje zaso swobodni a plača zaso jako rozumni ludžo.

low, „kiž je“ — kaž w stawje přjedy rěka — „tak wjele lépsi dyžli jan- dželjo, kak wjele wyše mjeno je přez nich namrě!“ (Hebr. 1, 4). La.

W tutym wokomiku znutřkownych a psychiskich přeměnenjow narodži so nowy čłowjek.

Tale hodžina je tak wulka, zo słabši swój rozum zhubja.

Farar Franciszek Przybyla bě wo- bludnił a po lětach čerpjenja je ze- mřěl w Branicach.

Woći a wutroby wobroćeja so k tym, kotřiž su nam swobodu při- njesli.

Hlódni wołaju wo chléb, čerpjacy wo smilnosť, chori wo pomoc.

Sylne, wulke wołanje!

Tamni, kotřiž po napinanjach čez- ko dychaju, kotřiž su čorni z pro- chom, hladaju změrom na nas. Woni njerozumja naše wyskanje a naše hnute plakanje.

Tysac ertow a wutrobow zjednoča so w modlitwje, kotruž je nas Boži Syn sam nawučil. Čyłe apelowe městno modli so. Pod njebjom klinči melodija „Roty“ Konopnickiej. Hlówy pochiluja a ruki zběhaju k při- sahanju.

Woći so pjelnja ze sylzami, hdyž z hlósom plakaju. Hač je to někajke zjewjenje abo woprawdźitosć, són abo wěrnosć... Z wutroby tysacow wumóženych so wudrěje kěrļuš — modlitwa: „Bože, což Polske przez tak liczne wieki otaczał blaskiem po- tegi i chwały... Ojczyne wolna po- błogosław. Panie.“

Wuswobodzeni rozrězaju kałaty grót, wobstupaju lagerowu stražu, čapki z totenkopfum mjetaju do wo- dy. Druzy do wuswobodźić do bun- kerow zamknjenych. Woni běchu žiwi do rowow zamurjowani. Z čém- nych džerow wuńdu žiwi morwi z blukimi woćemi, blědymi woblíč- mi, kaž bychu z morwych stawali. Hladaju před sobu a njerozumja ničo...

Wy sće swobodni, swobodni, swo- bodni!

Druzy donjesu powěsć swobody chorým w špitalu, tym na tyfus cho- rym, tuberkuloznym, tym na smjerć wosłabnym. Woni so zběhaju na swojich ložach. Hladaju z wokna, hač so snadž něčeho dohladaju... Woni nimaju mocy dosć, zo bychu na apelowe městno so dostali.

Zaso druzy pyša sčezor při „wro- tach smjerće“ z chorhojemi tych na- rodow, z kotrychž běchu tam zajeći. Na samym wjeršku wyše wšitkich zma- wuje pólska čerwjeno-běla chor- hoj. Přetož Polakow bě jich najwjace w lageru, martrarstwo, kotraž swo- jeho runječa nima. Tuž je radosć tak njeslyšana wulka.

Duchovní hromadza so w lagerowej kapale na džaknu Božu službu. Na nutności slyša přédowanje seniora duchownych wo dobyću prawdosće, poniženju hordych a powyšěnj u pokornych.

Z polnym hlasom spěwaju ambrozianski kěrluš „Te Deum laudamus“ (Ce, Božo, chwalimy) jako džak Bohu za wumoženje. Ze sakramentalnym požohnowanjom skónči so pozběhowaca swjatočnosť, swojorzana w stawiznach Dachauskeho lagera.

Wuswobodzeni chodžachu hišće někotre dny kaž pjeni wot znowa dostateje swobody. Radija přinošachu, zo bychu powěšće historiskich podawkow na swěće slyšeli. Wosrjedž lagera stajichu hoberski křiž kaž w arenje Koloseja w Romje. Chrystus by chcył wšitkich wobjeć do svojich šěroko wočinjenych rukow. K Njemu so wšědnje stysknje zdychowaše. Wječor běše widžec, kak so wokoło lagera kopycy starych šatow a woblekow palachu. To běše symbol, zo so w tutym wohenju spali zbytk našeje křiwdy a so skónči dohri rjad lět našeho jastwa.

Prědarjo a přédowanja

Přédowanja su wšelakore, kaž su předarjo wšelakori.

Wuspěšni a njewuspěšni.

Zajimawi a wostudli.

W kóždej cyrkwi su měrni předarjo a temperamentni, zrěčniwi a mjenje zrěčniwi.

Jedni předuja hrimajo, tamni čicho.

Pola někotrych spóznowaš jich dokladne přihotowanje. Druzy su z lětami sej dobyli předarsku rutinu (wušiknosć).

Při někotrych přédowanjach sedži připosluchar z napjatoscju hač do kónca. Pola druhich zhubi bórže zajim. A zaso pola druhich hlada nješćerpliwje na časnik.

Někotre přédowanja swědča wo hlubokim a sprócniwym studiju. Druhe nimaja tajke znamjenja, a tola njejsu naiwne, ale poňne wěry. Přédowanja móža byc swěrne postajenemu planej. Druhe zaso so njezložuju po planje, ale su swěrne Jezusej Chrystusej. Hustodosć móžeš začuwać, kak je tón abo tamny předar so z tekstem bédžil a nad nim so modlił.

Někotry předar swoje přédowanje wot spóčatka hač do hamjenja předčita. Druhi je sej swoje přédowanje swěru wudželał, ale je na nje zabył a hdyž na klětce steji, je předposlucharjemi znowa twori. A spodziwnje – wón njerěči, kaž so jemu runje jazyk wjerči, ale štož dyrbbeše rjec, abo štož spózna, zo wosadni to trjebaju.

Ale při wšej wšelakorosći předarjow nimamy tajkich wuwolanych, ke kotrymž bychu džensa wšitcy – mojedla cyła Praha – chodžili. Ja mēnju, my džensa nimamy předarjow tajkeho formata, kaž běchu to Abraham a Santa Clara abo Jan Hus. Na někotrych farach wšak mamy swěrných swědkow wěrnosće, a za to smy džakowni.

Wěrnó wšak je, zo so njemóže

Wušol sym z lagera čily a strowy. Hišće raz so wobročich k šěrym barakam a zdychnych z najhlubšeje wutroby: „Daj, Božo, zo by na swěće bylo wjace lubosće a dobroćiwosće, wjace česćownosće před čłowjekom, kotrehož sy Ty jenož wo mało mjenješo stworił hač jandželow.“

farar Konrad Szweda

Mjez zajatymi, kotřiž 26. 4. 1945 w Dachauskim lageru dostachu znowa swobodu, bě 14 994 Polakow. Mjez 2 771 wuswobodženymi duchownymi běše 1 773 Polakow, 390 Němcow, 156 Francozow, 122 Čechow a Slowakow a druhich.

Przewodnik katolicki, č. 17, z dnja 26. 4. 1970

W Dachauje ćerpjachu tež Serbja:

farar Cyž-Hajničanski

farar dr. Beno Šolta-Pirnjanski

kaplan Alojs Andricki

z Radworja

Jurij Cyž, prawiznik

Prěnjaj dwaj staj wuswobodženje Dachauskeho lěhwa dožiwiłoj. Kaplan Andricki je w lěhwje zahinyl. Jurij Cyž je bórže po wójnje zemřel.

Jezusu samym swoje teologiske studije doskónči. Hdyž budu džěci samostatne, wróci so jich maminka na klětku. Štó je bóle k tomu powolany? Štó wě wjace wo Boze a wo Chrystusu? Štó móže wjace powědać wo Božich džiwach? Při třoch džěćacych lóžkach drje tale sotra njeje dale studowala, ale wona je swoju fakultu wěry a internat čistoty přezivila. To běše jeje přihotowanje na přédowanje na dołhe lěta.

Štó by jejnej sprawnosći njewěrił?

František Moc w „Český Zapas“

Wopyt pola baptistow w Moskwje

Na pućowanju do Sowjetskeho zwjazka mējach w Moskwje dwójce skladnosć, ewangelsku wosadu baptistow wopytać. To běchu za ewangelskeho fararja hnujace hodžiny. Ličby, kotrež so nam mjenowachu, su nas chětro překwapile. Moskowska wosada baptistow ma 5 000 wosadnych. Dokelž baptisća jenož dorosćených staršich hač 18 lět křćija, njejsu sobu ličene džěci a mlodostni.

Njedželu dyrbjaju so trójce kemše wotměwać, dokelž cyrkej njeje wulka dosć za wšěch kemšerjow, přetož kóždu njedželu přińdže na 6 000 kemši. Nimo toho su trójce kemše wob tydženi na wšědných dnjach. Tež na tutech kemšach je normalnje na 2 000 ludži. Tajku wječornu Božu službu na wšědnym dnju wopytachmy a so džiwachmy, kelko mlodych ludži tam bě. Zajimawe nam tež běše, štož nam wo kemšacych kolektach prajachu: Měsačnje so tam hač do 40 000 hr nazběra.

Fararjo maja zwjetša hišće druhe powołanje. To pak je jenož móžno, dokelž je wosada fararjow wjele nadawkow wotewzala. Přeco su někotři wosadni we wosadnym domje a w swojim swobodnym času za wosadu najwšelakoriše nadawki dopjelneja.

W cyłym Sowjetskim zwjazku je někak 500 000 baptistow. Kóžde lěto rosće jich ličba wo 10 000 do 13 000.

Fararjow wukubljaju zwjetša w dalokostudiju. Na tutym studiju wobdželi so tuchwilu na 100 studentow.

J. L.

Rady chodžimy po čichich pućach.

Hodzijska cyrkej

Stup zčicha! Něhdže tudy pohrjebana je Becela, mać Bena, japoštoła nas Serbow. — Rady syn so wróćeše ke mišej maćerinej wutrobje, hdyž běše w serbskim kraju přibohow wón powalił, a nowe wołtarje we Barće, Hrodzišću a Radworju a druhdže twarił, hdyž wot předowanjow, wot krčenicow a čežkich jednanjow bé wosprócnil. — Tu nadeńdže swój pokoj! —

Kak hordoznje so dwójna wěža zběha, zo by so rozhladała po Serbach, hdže rolu svojich wótcow wobdžělaja, što w kóždym léće Bóh jim wobradžuje, hač z wuhenjow so serbskich chěžow kuri, a na blido so wšitkim wobjed staji, hač křesćijanskej wěrje swěru džerža! — Ze wšitkich bokow pak so přitlóčuja kaž k swojej paće stadło kurjatkow ke cyrkwi statne, čiste statoki.

Ota Wićaz, z „Hodzijskich idyłow“

Z wosadow

Klukš. Swjatu Trojicu, 24. 5. 1970, podachmy so na našu létušu wosadnu jězbu. Mějachmy nanajrjeńše wjedro hižo rano w 5.00 hodź., jako z wosady wujědžechmy. Slónčko nam cyły džen tak rjenje swěćeše, zo hakle džensa tak prawje wěmy, što do wosebiteho dara to na tutej nje-dželi bě. Haj, jědžechmy po awto-droze hač před Zwickau a wot tam do Schneeberga. Hižo zdala strowi nas wulka cyrkej „Swjaty Wolfgang“. A hižo stejachmy před małymi durčkami we wěži, kiž dopomnja na najstaršu cyrkej. Nutřka so hišće twari. 1945 so tuta cyrkej zniči. Smy wjeseli, zo smy w Schneebergu sej muzej wobhladali. Tam su tak wšelke wěcy widjeć, kiž hewak njewidžiš. Wosebje wosadnych zajimowachu modele hornistwa. A pod samej třěchu běchu hišće modele biblickich stawiznow a žiwjenja w Rudnych horach (Erzgebirge). Myslachmy sej, zo smy so tu předohlo komdžili, ale w radnicy jědž hišće dawno tak dalo-ko njebě. Mějachmy swoju lubu nuzu, zo přińdžechmy w prawym času do doma diakonisow w Aue. Puć přez Oberschlema (bywša radiumowa kupjel) njebě daloki. Na droze nas hižo rektor doma diakonisow, farar Markert, powita a nas potom wjedžeše. Na jara dobre wašnje zhonichmy wot młodeje diakonisy něšto ze žiwjenja a džěła diakonisow w Aue. Po přednošku ze swětłowobrazami prošachu nas na kofej. Někotre diakonisy sedžachu w nowej drasće mjez nami. Nam pak zesłodži. Zaso jědžechmy po krasnej krajiny Rudnych horow. Za nami ležeše hižo Schwarzenberg a Markersbach, jako widžachmy, zo dyrbymy do Oberwiesentala přez Annaberg-Buchholz jěć. Cheychmy tola na kóždy pad na Fichtelberg, najwyšu horu NDR (1215 m). Přińdžechmy wokoło 17.00 hodź. tam, a to bě runje prawje. Nětk bě tam ruma dosć. Wokoło 19.00 hodź. nas kěbětár před cyrkwu Swjateje Hany w Annaberg-Buchholz powita. Knjez Mittag nam tutu nimoměry krasnu cyrkej pokaza. My

so dodžiwać njemóžachmy. Hdžež wóčko hladaše, debjenki wosebiteho razu. Wječorne slónčko swěćeše přez wokna busa, jako do Karl-Marx-Stadt jědžechmy. Tam bě za 20.00 hodź. wječer skazana. Njewidžachmy wjele wo nowym měsće. Čmičkaše so. Jako so na dompuć podachmy, bě tutón krasny džen zaol. Wjele wjesolých spěwow z nami jědžeše. Wokoło 24.00 hodź. běchmy zaso doma. Bohu džak za tutón krasny džen žiwjenja.

Njeswaćidlo. Wutoru, 2. 6. 1970, zeńdžechu so předstejerjo z Rakec, Hodziža a Njeswaćidla, zo bychu zhromadnje přemyslowali a wuradźowali wo krčenicu. Po zawodnym roz-pominanju fararja Pěťa-Hodzijskeho rozdžělchu so přítomni 50 zastupje-rjo na tři skupiny bjez fararjow.

Přěnja skupina měješe wotmołwu dać, hdy ma so kmótriske wopismo zapowědźić.

Druha skupina dyrbješe rozmyslo-wać, kajke nadawki maja kmótrja džensa w našich wobstějnosćach na svojich mótkach dopjelnić. Třeća skupina zaběraše so z nadawkami wosady, do kotrejež srjedzizny je džěćatko přez swjatu krčenicu při-jate.

Wšě tři skupiny so potom zaso zhromadziču, a kóžda rozprawješe wo swojej rozmołwje, kajke mysle a nahlady běchu so wuprajili, što ma so w přichodže činić a polěpsić.

Předstejerjo rěčachu cyły wječor jenož wo duchownych naležnosćach. Naši wosadni zastupjerjo njejsu za-mołwić jenož za porjad na pohrjeb-nišću a wokoło cyrkwe, nimaju so jenož starać wo wuporjedjenje cyr-kwinskih twarjenjow, ale maju na starosći měć duchowne žiwjenje we wosadze. Džensa tež njedosaha, zo kóžda wosada jenož na swój puć hlada, ale tež tu ma so wěsta koope-racija mjez wosadami wutworić.

Kak so to hodži?

Što je džensa nuzne a njesmě so na jutřiši džen wotstorčić?

Kak wužiwamy wšitke zwólniwe mocy najlěpje?

Štó móže što najwustojnišo do ru-ki wozac?

Wo tym chcemy na přichodnym schadźowanju dale wuradźować. Zhromadnje so lěpje a rjeńšo džěła.

Klukš. Knjez Rössel ze Zdžěrje je nam kabel za naše cyrkwinske tepje-nje wobstarał. Wutrobny džak jemu. Nětko wšo na tym zaleži, zo knjez elektriski mišter Wilda z Malešec projekt zhotowi. Jeli Bóh chce a wjetše zadžewki njenastanu, změje-my hišće lětsa naše nowe tepjenje.

Klukš. Wosada je sej do swojeje cyrkweje naprawu za zesyljenje hlo-sa kupila. Tak je móžno, zo tež mlo-dostni a džěci na Božich službach sobuskutkuja. Je wotmyslene, tež hišće někotre sluchatka připrawić za tych, kiž jara mało słyša.

Na swjatkových kemšach skut-kowaše Młoda wosada spomožnje sobu, a na njeđzeli 31. 5. bě šesty lětn-ik aktiwny. Echo z wosady je dobre.

Njezbožo na pohrjebnišću

Njeswaćidlo. Nan bě ze štyri-lětnym hólčkom na pohrjebnišću, zo by tam row přiuzneho wobstarał. Mały synk so njeđaloko nana sam z něćim zaběraše, tuž padny jemu rowny kamjeń na nóżku, zo ju hny-dom zlama. Znjezboženy hólčk dyr-bješe na něšto dnjow do Budyskeje chorownje.

Tajke a podobne njezboža stawaju so přeco zaso na pohrjebniščach. Njech so naši starši znowa chutnje namolwjeni, swěru na swoje małe džěci keđžbować, hdyž je sobu bjeru k rowam.

Štóž pak ma rowy wothladać, njech z časami pruwuje, hač snadź kamjeń njechabla.

Njeswaćidlo. Pjatnaćelětny Frank Mihank bě sej při kupanju wot přecela požčil moped a zajědže z nim do čaha. Wón bě hnydom morwy. Přeco zaso dyrbymy młodost-ných napominać, zo bychu keđžbli-wje jědžili.

Klukš. Dnja 5. 5. woswjeći luba serbska wowka Marja Jatzcyzna ro-džena Schrammec ze Załhowa swoje 80činy. Serbja jej wutrobnje gratu-luja.

Klukš. Hišće w tutym léće poběži Sprjewja po nowonatwarjenym běhu přez Klukšanske łuki. Z tym je zaso jedyn projekt regulowanja Sprjewje doskónčeny. Pola Lichanja je so no-we haćenje natwariło. Wjeselimy so, zo njezmějemy w přichodže wjace wulku wodu. Jězor pola Budyšina změje wosebje tež za našu wosadu swój wuznam. — Hižo widžimy w na-šej wosadze přeni wuheń, kiž je so w Hamorach natwarił. Džěła při Sprjewi a wulkomilinarnja Hamory zwisuja hromadže.

W nabožinj

Džěci maju prašenja, zo je ći dru-hdy přewjele. Stajnje je něhdže jed-na ručka horka.

„Na, Renata, što maš?“

„Knjez farar, was hikawka storcka!“

Patriarch Aleksej njebohi

Dnja 17. apryla 1970 zemrě w Moskwje 93 lět stary patriarch Sergej Wladimirowič Aleksej, hłowa rusko-prawoslawneje cyrkwyje. W Moskwje je so tež narodził. Wón studowaše najprjedy prawa a pozdžišo bohosłowstwo. 1903 bu na měšnika a 1913 na biskopa wuswjećeny. Jako tajki skutkowaše wot lěta 1921 w Leningradze, hdžež bu w léce 1933 metropolit. W léce 1945 wolachu jeho za patriarcha města Moskwy a cyleje Ruskeje. Wón je so swěru starał wo swoju jemu dowěrjenu cyrkej. Ale runje tak je wón tež stał za zhromadne ekumeniske džěło a za měr mjez ludami. Před lětami wopyta jeho delegacija němskich ewangeljskich biskopow a druhich wyšich duchownych z NDR. Rěčo wo wšelakich wěrywuznačach w jich poměrje k Bohu a mjez sobu, wužiwaše scěhowace přirunanje: „Nan ma wjele džěci; wone jeho lubuja a česća kóžde na swoje a wšelake wašnje; wón je wšě jenak lubuje.“ Naš biskop D. Noth k tomu praješe, zo drje z tym njeje teologiski problem rozrisany, ale zo tola wulki začisć zawostaji, kak stary, dostojny knjez to wupraji.

Pohrjebany bu w klóstrje Zagorsku pola Moskwy. Zastupnicy swětoweje cyrkwinskeje rady a katolskeje cyrkwy a předsyda rady za nabožinske naležnosće při sowjetskej ministerskeje radze, Kurojedow, so při swjatočnosćach wobdžělichu. Biskop Schönherr z Berlina wupraji sobučće ewangeljskich cyrkwjow NDR při sobuželny m wopyče pola eksarcha Moskowskeho patriarcha, arcybiskopa Wladimira, w Berlinje-Karls-horst. La.

Němsko-Serbske ludowe džiwadło

„Magnetizm wutroby“, poslednja serbska činohra, bě tak mjenowana „lochka jědz“. To při komediji nje-móže hinak być. Awtor je Aleksander Fredro, kiž so narodži 20. junija 1793 w Surochowje pola Przemysla; wón je potajkim pólskeho pochada. W léce 1839 so „Magnetizm wutroby“ k přenjemu razej předstaji. Pozdžišo hra tež wuńdže w němskej rěči pod titulom „Mädchenschwüre“. Dwě holčce běštej mjenujcy přisahaloj, so ženje do muža zalubować a so tohodla tež ženje wudać. Ale „magnetizm wutroby“ k tomu wjedžeše, zo njewosta při tajkim předewzaću, jako so prawy namaka. Fredro wotkrywa na žortne wašnje wšelke čłowske slabosće, kajkež so namakaja wšůdžom a we wšěch časach! A wón k tomu pomha, zo so přihladowarjo směja. A to je tež strowe! Serbscy džiwadźelnicy su derje a z přeswědčenjom hrali. A my dyrbi-my přeco zaso prajić: Lubi ewangelscy Serbja, podpěrajeće tute wažne kulturne džěło serbskeho džiwadla! Anton Nawka běše tutu hru wuběr-nje z pólskeje rěče zeserbsčil. Wón mi sam praješe, zo njebě to tón raz tak jara lochko, hačrunjež so jednaše wo susodnu słowjansku rěč!

Dźiwne su Bože puće

W běhu dweju lět je ew.-luth. cyrkej w Słowakskej wšěch třoch biskopow zhubila. Jako přeni mjez nimi wumrě biskop dr. Stefan Katlovsky w Košicach. Potom znjezboži na tragiske wašnje biskop Katina w Zvolenju, a nětko je Bóh Knjez wotwołał tež generalneho biskopa dr. Jana Chabadu w Bratislavje, kotryž bě nas hagle před krótkimi lětami wopytał we Łužicy.

Na pohrjebje gen. biskopa Chabady wobdžěli so njewšědnje wjele ludźi. Na 6 000 wosadnych jeho přewodžichu k poslednjemu měrej, 200 duchownych w talarje.

Wšitcy tře biskopja běchu hišće poměrnje mlódzki. Jenož dr. Katlovsky bě runje mjezu 60 lět překročil. Tamnaj běštaj něšto přez 50 lět.

Przyjacieli ludu

Skoro bě so njezbožo stało

Mały pachoł powěda swojemu fararjej: „Ja tež rady do Nižeje Wsy kupać jězdźu. Ale strašne tam je!

Što sej myslisce:

Holčka, kotraž hišće plůwać nje-móžeše, sedžeše na nadutej matracy. Tuž přińdže tajki njeplech a ju storči do wody.

Skoro bě so zatepiła.

Ale tón da by płaćić dyrbjal!“

Wo płaćenje malemu powědarjej džěše.

Mjenje wo žiwjenje džěsća.

Mjenje wo zrudobu staršeju.

A hišće mjenje wo Božu kaznju.

Měrcin Nowak-Njehorňski sydondžesatnik

Naš luby a wysoko česćeny ewangeljski serbski bratr, naš moler a spisowaćel Měrcin Nowak, je směl 13. junija 1970 swoje sydondžesaciny swjećić.

Ja ani wěcywustojny dosć njejsym, zo bych móhl wšo jeho wumělske a literarne džěło pohódnoćić.

My mamy wuznamneho, po swěće dalko znateho jubilara lubo, dokelž je wón při wšej dobytej česći a slawje naš wostał. Z kóždeho jeho wobrazu, z kóždeje rjadki jeho nastawkow je spóznać jeho lubosć k serbskej rěči a k serbskemu ludej.

Jeho wobrazy nimaju jenož serbski wobsah, serbske bajki, serbske stawizny, serbske přisłowa, serbske naložki, ale wone su po duchu serbske. Njeh je Měrcin Nowak molował Boží narod w Betlehemje, tak je jemu z toho so poradził rjany a po-božny serbski wobraz. Serbscy mužojo a žony a serbska mlódzina chwataja k žlobikej, zo bychu z radosću witali swojeho Zbóžnika. A serbska Marja zhladuje w ponižnej džakownosći na male džěćatko.

A Nowakowe rjane a hódne nastawki!

Moler dyrbi widzacej woči měć. Tej wón ma. Što je wón wšo widzał a so dohladał! Njeh bě wón w dalkojej cuzbje abo njeh bě to doma, zo so wón wjeseleše wobkedžbujo rjanosće a potajnstwa Božej přirody.

Hdžež druzy bjezdžak nimo chodža, so wón klaka před malej kwětku abo wobdžiwa maleho bruka. Nowak móže to wšo tak lubje wopisować.

Měrcin Nowak je sej wjele wědzjenja nahromadził. Štóz jeho nastawki čita, ma wjele wužitka z toho. Čitar wuknje rozeznawać dobre wot nje-dušneho, nadobne wot mazaneho.

My, kotřiž Měrcina Nowaka znajemy wot svojich mlódych lět, sej jeho nutrnje česćimy w jeho njehablacej swěrje k Serbstwu.

Jemu popřewamy z cylej wutrobu lěpšiny našeho časa.

Bóh Knjez spožć jemu dale čilosć a strowosć, zo by nam hišće wjele namolować a napisać móhl.

Serbski superintendent

K čemu su spěwarske dobre

To běše w léce 1957. Běch slyšał, zo je jara stara žona w druhej wsy chora. Ju drje bórže wopytach, ale wona bě mjeztym zaso nimale strowa. Wona pak so tola jara wjeseleše, zo běch k njej přišoł, a mi z wulkej wjeselosću hnydom powědaše, zo bě jejna wnučka přenjeho synka porodila. A zawěrnje w druhej komorce bydli wnučka a mi swojeho synka poła hordosće pokaza. Doma mějachmy tehdom tež runje maleho synka, a tuž přirunowach woběju. Naše džěćo drje tež we wozu ležeše, ale – tak myslach při sebi – naše džěćo leži přijomnišo. A to tež wuprajich. Młoda žona smějkotajo praješe: „Haj, knjez duchowny, to trjechi, njeleži kmanje. To pak ma swoju příčinu. Pod hłowu leža mjenujcy spěwarske, dokelž naš Jank hišće wukřěny njeje, waš Bjedrich pak je wukřěny.“

Hnydom bě mi jasne: stara přiwěra!

Swjata kniha ma džěćo škitać před njeswjatymi mocami.

Tajke pohanstwo!

Ale što mam k tomu prajić? Jara chutne duchowne słowo?

Abo što hewak?

„Ale, luba knjeni NN“, tak skónčnje prajach, „tak to tola njeńdže! Što wy chceće? To dže jenož ze starymi spěwarskimi, waše džěćo pak leži na nowych.“

Mać najprjedy skrótka přemysli a potom smějkotajo rjekny:

„Sym jara derje rozumiła, što měniće, knjez fararjo!“

A spěwarske hnydom wučahny.

Luby čitarjo, wěriš tež ty, zo móže tebe abo twoje džěćo kniha ze swjatym wobsahom škitać?

Škitać móže jenož Bóh Knjez sam. A dale: Tež žortne słowo móže čłowjekej pomhać. dr. R.

Pomhaj Bóh, časopis ewangeljskich Serbow. – Wuchadža jónkróć za měsac z licencu č. 417 Nowinarskeho zarjada pola předsydy Ministerskeje rady NDR. – Rjaduje Konwent serbskich ewangeljskich duchownych. – Hłowny zamołwity redaktor: superintendent Gerhard Wirth - Njeswačidski. – Ludowe nakładnistwo Domowina, Budyšin. – Čisć: Nowa Doba, čisćernja Domowiny w Budyšinje (III-4-9-1717)